

Správa pre konvent 2024 o činnosti v Seniorátom archíve

Vďaka požehnaniu Pánovmu a láskavosti zborovej farárky, pani Ing. Mgr. Danice Hudecovej, pokračuje trinástym rokom moje úsilie o katalogizáciu fondu Archívu Gemerského seniorátu evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Revúcej. Na uplynulých dvanást mesiacov pripadlo viacero významných výročí, nuž spomeniem aspoň niektoré, ak smiem: pred 445 rokmi (1578) odstúpil z postu seniora prvý zjednotiteľ Gemerského bratstva a kazateľ na hrade Muráň, olomoucký rodák Cyprián Friedt, aby sa vzhľadom k vyššiemu veku smel vrátiť domov. Už 38 desaťročí odvíjal čas, odkedy po skone svojej matky, Márie Drugetovej z Humenného, prevzala (1643) tunajšiu doménu Mária Sěči, slávna „Muránska Venuša“ a po „zlatom veku“ (trvajúcim približne od 1610) doliehal odteraz i na gemerských evanjelikov čoraz silnejšie tlak protireformácie. Dlhých 28 dekád uplynulo od okamihu (1743), kedy sa predstavitelia Potiského dištriktu v Dobšinej dohodli na „koalícii“, podľa znenia ktorej post superintendenta mal striedavo zaujať kňaz slovenskej, nemeckej a maďarskej národnosti. Z novších dejín nemožno opomenúť, že sa naplnilo 85 rokov od ničivého požiaru revúckeho chrámu, ku ktorému došlo – paradoxne – v prvý aprílový deň (1938), nuž si niektoré hasičské zbory sprvu mysleli, že ide o žart.

Z pohľadu mojej maličkosti sa uplynulé obdobie nieslo predovšetkým v znamení snahy pripraviť druhú monografiu. Ak sa Najvyššiemu zaľúbi, k jej publikovaniu by malo dôjsť v druhom štvrtroku. Keďže som kedysi, pri spracovávaní dejín Gemerského seniorátu v „dlhom“ 19. storočí (v tomto prípade ide o obdobie 1802 – 1918) vyslovil neuváženú myšlienku, že epochu Prvej československej republiky nevnímam ako príliš príťažlivú, teraz mi bolo dopriate s pokorou uznať, ako hlboko som sa mýlil. V rámci projektu, do ktorého som sa smel zapojiť, totiž zaznela požiadavka, nech prispejem textom o akejkolvek menšine, ktorá vyvíjala aktivitu práve v spomínanom čase (1918 – 1938). Neváhal som ani okamih a zvolil si hĺbanie nad peripetiami života evanjelických veriacich v rodnom kraji počas posledných dvanástich mesiacov existencie tohto útvaru. Keď sa mi však naskytla chvíľka na zamyslenie nad takmer hotovým materiálom, uvedomil som si dva zásadné problémy:

1. pohrúžil som sa do dokumentov v revúckom archíve, no v iných gemerských pamäťových inštitúciách sa ešte môže nachádzať množstvo podkladov, ktoré moje skromné poznatky doplnia a

2. nemalo by, myslím, zmysel odtrhnúť takýto krátky časový úsek od tých predchádzajúcich, prípadne nadväzujúcich; daná úvaha ma priviedla k úsiliu sledovať pôsobenie jednotlivých dušpastierov a napokon sa mi pošťastilo zistiť, že mnohí z nich zaujali

úrad v konkrétnej obci ešte počas existencie „podunajskej monarchie,“ prípadne – naopak – zotrvali v konkrétnej lokalite i za druhej svetovej vojny či po nástupe KSČ k moci; slovom: ak som pôvodne zamýšľal len zaznamenať, ktorí duchovní pôsobili v gemerských zboroch v samotnom roku 1938, napokon sa daný obraz rozšíril na epochu približne 1890 – 1950, istotne: so značnými miestnymi odchýlkami a s pokorou uznávam, že neraz i torzovitosťou

Spomedzi bádateľov prejavila o bohatstvo tunajších zbierok obzvláštny záujem predovšetkým popredná znalkyňa dejín knižnej kultúry, pani doktorka Anna Jonášová z Galanty. Spomenula si, že v neďalekej Šintave zriadil učenec maďarskej národnosti, Peter Bornemisa, prvú tlačiareň na slovenskom území (1573), pričom sme si nedávno pripomenuli okrúhle 450. výročie tohto nesmierne významného počinu. Dozvedela sa, že spomínaný kňaz napísal i dielo Diabolské pokušenia, ktorého exemplár sa kedysi (1938) nachádzal práve v revúckom fonde. Oslovilo ma predovšetkým nadšenie dotyčnej dámy a o to úprimnejšie som si prial jej vyhovieť, no zmienený titul sa doposiaľ nenachádza v mnou vyhotovovanom súpise a podľa väzby, žiaľ, nie som v stave kvôli slabnúcemu zraku ho objaviť. Dohodli sme sa preto na osobnej návšteve, no nepriaznivé okolnosti nám napokon neumožnili ju zrealizovať.

Ak už zmieňujem neúspechy, nebolo by podľa mojej mienky čestné zamlčať ani iné dva. Konkrétne skutočnosť, že moja ponuka prednášky pre Krajskú knižnicu Karola Kmeťka v Nitre ostala bez odpovede a v neposlednom rade, že text o prvom období činnosti Združenia evanjelickej mládeže v Revúcej (1926 – 1927) sa doposiaľ nedočkal publikovania v časopise Historia ecclesiastica v Prešove. Za dôvod považujem uprednostnenie príspevkov o cholerovej epidémii v Uhorsku (1831) a keďže sa „vd'aka“ tejto téme obe čísla stali tematicky ucelenými, nijako daný krok redakcii nevyčítam.

Ak ma Hospodin vo svojej nekonečnej добрote ponechá pri zdraví i pri živote, bude mi ct'ou i potešením smieť sa naďalej venovať príprave indexu i následnému sprístupňovaniu fondov revúckeho archívu nadšeným bádateľom, prípadne bádateľkám. I tu totiž zrejme platí myšlienka českého maliara a filozofa Jana Paula: „Bez viery a nádeje sa neudeje nič.“

S hlbokou úctou i vd'akou a srdečne

PhDr. Ján Jakubej PhD.

Nitra, 18.1.2024

Jakubej

